ఉపోద్ఘాతము.

——:o:——

అయ్యా,

ఈగ్రంథము, శతావధానధురంధరులును కవిశేఖరశేఖర, కవిమణిశర్మ్యాది బిరుదాంకితులును, యజ్ఞోపవీతాన్వయ సంభూతులును నగు సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి గారిచే రచియింపఁ బడినది. వారు వరాగ్రామమున కుప్పా వెంకటేశ్వర శాస్త్రిగారి యొద్ద ప్రతాపరుద్రీయ మను నలంకారగ్రంథమును బఠించు నపుడు నేనును, నామిత్రులును బంధుగులును నగు కుప్పా శ్రీరాములుగారును నొక కథ నిచ్చి కులాసగా కొన్ని పద్దెములు చెప్పుఁడని వేఁడితిమి. శ్రీ శాస్త్రిగారు దినదినమును వారికి దీరి నపుడు పది పద్దెముల చొప్పున చెప్పుచుండిరి. పది దినములకు మేము వారికొసంగిన కథ సంపూర్తియయ్యెను. అప్పుడు మాచేతఁ దప్పులు దిద్దుఁడని వారిని వేఁడితిమి. అవధానిగారికి మాయందు గల స్నేహాభావమున మా కుతూహలము దీర్చిరి. శ్రీశాస్త్రిగారు సం

పూర్తిగ నంగీకరింప కుండినను గ్రంథముగదా వృధా యేల చేయవలెనని యుపేక్షించితిని. నా యభిలాష తీర్చుటకై శ్రమ గైకొన్న బ్రహ్మశ్రీ శాస్త్రిగారికిని నాకు మొదటినుండి యీ యంశమున సహాయకారిగ నున్న శ్రీ శ్రీరాములుగారికిని ననేకవందనము లాచరించుచున్నాను. ఇం దెందేని దోషము లుండెనేని బుధవరులు మన్నింతురు గాక

ఇట్లు

కుప్పా వెంకటనారాయణ,

తెనాలితాలూకా, అనంతవరం.

శ్రీదేవతాయనమః.

మధురవాణి.

సీ॥ శ్రీయులరారంగ • తెలువారు ారింబట్టు
పంచబింజలు సవరించి కట్టి
కదుసొంపుగళ సను • తొడవుల మేనిపై
మేదురం బగుకీతి • బూదిరాచి
సౌదామినియనంగ • సటయుం బొదవించు
సొంపు జందెము సవరింపు జేసి
సుమవన్నియ మించ • చిన్న గంధంపు
నొక్కుల గింజాయు • చుక్క పెట్టి
గీ॥ ఆజినము మూపునఁ జేసి • లాడ దాల్చి
నంత తెం కారకింకిణీ•సంయుతుండగు
బసవదేవుని పై నున్న • భవుఁ డొసంగు
సుఖము గలిమి సుబ్రహ్మణ్య•సుకవిమణికి॥
ఉ॥ బాలవయస్సునందు నవి
వాహము నా నొకపేరు పెట్టుచుఁ
బాలిక లజ్జలేక జనుట
భర్తల నెవ్వరినో కుదర్చ యే

లీలనా పెండ్లి సేసెదరు
లీలగుయౌవనమున జనక ఏగుం
జేలఁడో దానికర్మ మట
యేమిటి పీఁకి సిక్కు దైవమా!॥

సీ॥ బిలిబిలి పలుకులఁ ♦ దెలిసి తెలియ కాదు
ప్రాయంబునందు వి♦వాహ మంట
తనపతి మనసార ♦ గనుగొనఁగా లేని
ప్రాయంబునందు వి♦వాహ మంట
సతి నా దనుభేద ♦ మెపు సేరసి యుట్ట
ప్రాయంబునందు వి♦వాహ మంట
జరిగెడు సమ్మహో♦త్సవ మెమొ సేరసి
ప్రాయంబునందు వి♦వాహ మంట

గీ॥ భర్తపై ననురాగంబు ♦ వఱల నట్టి
ప్రాయమందు వివాహంబు ♦ భావ్య మగును
బాలికామణిగణములఁ ♦ బాదు సేయు
బరగుచే కాని బాల్యవి♦వాహమె? యిది॥

మ॥ అనురాగం బది లేక యున్న బతియం
దాసక్తి వాటిల్లునే?
చనునే శీలము సర్వదిక్కులకు ప్రా
త్సంధాన మేపారునే?

అనురాగాస్పదము లైన యిర్వుర సువృ
    త్తాంతంబు వాకు్రుచ్చెదన్
వినుడీ యొక్కరి నొక్క రెవ్విధమునన్
    ప్రేమించిరో వారిలో॥

చ॥ గుణములకుం ధనంబునకు
    గూరిమి పిద్దెలకుం గనుం జిరం
తనమును బిల్లవాయు స్థలు
    తార్కొను వేళల గమ్మతావు లిం
పెనయఁగ నీను పూవుముల
    కిల్లయి శ్రీలకు నాలవాల మై
తనరు నిరంతరాజపురి
    ధారుణిమండల మందెనంగెడున్॥

సీ॥ ఈ మహాపురమున వసియించు చుండు
పదియు నిరువదియేండ్ల పరువాన వరలుచుండు
రసవివేకుండు శీలాఢ్య రాయణుండు
మాధవుం డనుపేరిటి మానవుండు.

కం॥ మానసమా యనంగ నది
    మాటికి నందియు మందజేయు సొం
పైన సరోవరం బొకటి
    యాపురి కొక్కెడ నొప్పు దమ్మిపూ

దేనియ చక్కఁదాల్ గలిసి
తీయఁదనంబున మీఱు నంబులన్
దేనియ లన్ ధ్రిమన్ దిరుగు
నిచ్చలు హంసలు తత్తటాకమున్॥

మ॥ పనసైలానురసాలసాలనవదూ
ర్వాకేతకీచూతచం
దనపూగీనవమల్లికాదితరువి
స్తారంబు పౌధ్రాంగనా
స్తనసీగేజపరీమళప్రిణయచం
చచ్చంచరీకౌఘమై
వన మొం దుండెడుఁ దత్తటాకమునకున్
బ్రాగ్భాగ మం దొప్పచున్॥

ఉ॥ ఆ నగరంబునందు నవ
యౌవనవుం గళలం జెలఁగి రం
గైన హొలంగునుం గసిను
మూంగి యొకర్తు జెలంగెదున్ గదున్
దాని గృహంబు డం బెనఁగు
దన్నగరాంగణ మందు నంగడిన్
వాని గృహంబు ముంగడల
బంగరురంగు వఱంగు చెంగటన్॥

ఉ॥ బాలకుఁ డెట్టి జవ్వనపు
    బాయమునం దఁగ నూగునూగు మీ
సాలును నిండుకాప్రులును
    జక్కని మల్లెల నవ్వు మల్లులున్
గాలరులున్ గులాసనడ
    కల్ పరకాంతలఁ జూపు వీధికా
జాలము నం దొయారమున
    జామల నవ్వుట వృద్ధిగాఁ గనెన్।
ఉ॥ రంగు గడానిడాల్ హొయల
    రాజిలు వాని హొఱంగ అంగుపై
నం గుశలంబుగా నొకది
    నంబున ముచ్చట లాడు చుండ నీ
యంగన యల్ల నల్లనా
    యారమునం జను దెంచి కుల్కుచున్
బంగరుబొమ్మయో యనఁగ
    ద్వారముఖంబున నిల్చి చూచెనున్।
ఉ॥ బాలుని మోముగోమునకు
    భ్రాంతి జెలంగి సుమాంగి భావ మం
దీ లలితాంగునిం గదిసి
    యిమ్ముగ మల్లెలు జాజు లాదిగా

బూల శ్లోకాట మా తలిమ
ఫుం దలివమ్మున మన్మథాసల
జ్వాలల నార్పు లేని చెలి
జన్మ మికేటి కటంచు నెంచుచున్॥

సీ॥ నీలాంబుగురు లొగిన్ • జెలరేగంగా సవ
రించు నెపాన గే • ల్పొంచి యూచు
విన:వీధి జొక్కుల • వీక్షించు నెపమున
దిన్నంగ దలయెత్తి • సన్న జేయు
పసిగిచాయల మేన • విసరేదు నెపమునం
బయ్యెద దొలగించి • మణులం గప్పు
మేని నొప్పులదీర్పు • మిష వెట్టి సమయంబు
నెంచి యొయ్యారంబు • హెచ్చ జూపు

గీ॥ తమ్మల మ్మంటినో లేక • తగుల లేదొ
చూచు నెపమున నధరమ్ము • సాంచి చూపి
మూడుచు నెపమున ముఖిపెంపు • ముద్దు గోరుం
గాంత లెంతటి సాహస•వంతు లౌర॥

చ॥ తరుణి వయోవిలాసముల
దాని యొయ్యారపు టోరచూపులన్
గర మొనరించు నన్నలును
. గాంచుచు నువ్విళులూరి యూరి వా

దారకె శ్రీమం బొనంగకయె
    తోరపు గుబ్బ మిటారి నీసి నె
కక్కరణిఁ గవుంగిలించికొనఁ
    గాఁదగు నంచుఁ దలంచె నాతఁడున్॥

గీ॥ ఇంతలోఁ బశ్చిమాంభోధి • నినుఁడు గ్రుంకెఁ
గళల నిర[illegible]ండెఁ దారకా•గణము లెల్ల
శారికాకీరవారమ్ము • లారజములఁ
బలుక మొదలిడె దిటముగఁ • బర్వెఁ దమము।

సీ॥ తమపు టేనుఁగు జలిసి లో•కమును నిర్వి
ధమునఁ గల్లోలపెట్ట స•క్రియ మటంచుఁ
గువలయేశుఁ డయ్యేనుంగు • గుంటుపఱచి
కువలయంబున కపుడొనఁ•గూర్చె ముదము।

చ॥ తమ తమ యిండ్లకుం జనుచు
    దారువుకత్తెలు నేర్పు పెంపునన్
దమ సఖురాండ్రతో నడిరి
    తన్నిశి నిన్నిగడెల్ జనంగ నీ
క్రమమున నిట్టితావులకు
    గాంతులు వీరలు వత్తు రంచు నీ
యమ తన కేళికావనము
    నారయ బోయెనుగోర్కె పెంపునన్।

చ। చెలువ వనప్రదేశమును
జేరఁగ నయ్యెది గాంచి మాధవుం
డలఘుజవంబుతోఁ జని వ
నాంతమునం దొక రత్నవేదికా
తలమున గూరుచుండి ప్రమ
దంబున నవ్వనిఁ జూచి యిట్టులన్
బలుకఁగఁ జొచ్చెఁ దన్మధుర
నాదము పల్దెసలన్ స్ఫురించఁగన్॥
చ। మలయసమీరసంచలిత
మంజులతానుమమంజరీప్ర
మళరచనావిలోలమద
మాధుకరప్రకరాకులంబు ని
ర్మలమణివేదికావిహార
మాణవిలాఘము భర్మడోలికా
కులచలనావధూతసుమ
గుచ్ఛభరంబు వసంత మయ్యరో॥
చ। అది విని వానిచెంగటకు
నల్లనఁ జేరి మహోత్కటిన్నొ నె
మ్మది మెయి డాసి యిట్టు లనె
మత్కుసుమస్ఫుట కేలికావనీ

పదమును జూడ వచ్చితివె
బావ! ముదం బలరారెనమ్మ నా
మది వనభూమి యంతయును
మాన్యత మై దిలకించ నేడుగా॥

గీ॥ బావ యని పిల్వఁగా నేమి ♦ భాగ్య మమరెఁ
గలిగె నొక చిన్న పని నిన్ను ♦ గలయ నద్ది
విడక కొనసాగు నంచు భా♦వించి యిటకు
వరుగుదెంచినవాఁడ న ♦ ట్లగునె నుడుమ।

గీ॥ మంచిచెడ్డల యోచించి ♦ మతి రచింప
వలయునుగద వాగ్దత్త మె ♦ వ్వార లైన
దాని వినకయె యెట్లు వా♦గ్దత్త మేను
సేయఁగలదాన నో బావ ♦ చెప్పు మయ్య।

ఉ॥ కోమలమల్లికాకుసుమ
గుచ్ఛములన్ సమకూర్చి తెచ్చెదే
కోమలి! యన్నఁ దాఁ గుసుమ
గుచ్ఛములన్ వడిఁ దెచ్చి చంద్రికా
ధామ మెలర్ప నవ్వుచుఁ బ
దద్వయనూపురముల్ ధ్వనించఁగాఁ
జామ గిరక్కునన్ దిరిగి
చంగున కేటున దుప్పెఁ గొన్నిటిన్।

గీ॥ చెల్వుని చెలువంపు చెయ్వుల • చిత్ర మరసి
మొగముదమ్మిని మవ్వంపు • నగవుబూని
బెడిద ముడివోక యొడలునం•గడలుకొనఁగ
మధురవాణికి నిట్లను • మాధవుండు॥

గీ॥ పొలఁతి పదిరెండు గడియల • పొద్దుబోయె
నింక నరుదేరఁ గావలె • నేను నన్ను
వెదకుచుందురు మావారు • వెడలి వచ్చు
చుందు రిచ్చోట నెఁకనిల్వఁ • బొందుగాదు॥

గీ॥ అనుచుఁ దత్తరపాటుతో • నరుగుదెంచె
మాధవుం డది గాంచుచు • మధురవాణి
కొంతతడ వటఁ జింతించి • యంతఁ దాను
నిజగృహంబున కరిగెఁ ద•న్నిశి గతించె॥

మ॥ మరునాఁ డుత్తర మొందు తద్వనితకుం
బంపంగ భావించి తా
నిరుగుః బాలకు నొక్కనిం బిలచి
యోయీ బాలకా! నీకు ను
త్తర మొం డిచ్చెద దాని నిప్డు మనచెం
తః గేహ మం దుండు నా
సరసీజాక్షి కొసంగు మన్న నతఁ డు
త్సాహంబుమై నిట్లనుః॥

గీ॥ శావ న న్నిప్లు కోమలి • శాసిచెత్తి,
ఇత్తికే తీచికొనిపోయి • ఇత్త బెల్ల
మువ్వ కొనిపెత్తి తేనె యా • యుత్తలమ్మ
నిత్తు నాపిల్ల కన నతఁ • డిడుదు ననుచు॥

మ॥ నరసంపుం బలుకుల్ లిఖించి యిడి యా
జాబుల్ గురంగాక్షికిన్
బలువ్రుల్ దీయుచు బోయి యివ్వ మని యా
శాలుల్ వెసం బంపఁగాఁ
బలువుల్ కీయుచు బోయి యాయువతిన
ద్మం బంది యాబాలుఁ డు
త్తర మివ్వం గ్రహియించి యానరసేఁ జ
ద్వం బొచ్చె లేనవ్వుతో॥

సీ॥ అలరారు నన తేని•యల సోన లందున
నధిగతం బైన తీ•యందనమ్ము
అంభోధి జనియించు • నమృతంబు నందున
నధిగతం బైన తీ•యందనమ్ము
చెట్టునం బండఁజే•సినమావిపండు లం
దధిగతం బైన తీ•యందనమ్ము
నడిపరువమ్ము చొ•ప్పడ నించుగడల యం
దధిగతం బైన తీ•యందనమ్ము

గీ॥ దిష్ఠి హసియించి చిల్కల • ధిక్కరించి
చొక్కపుం గోయిలల నెక • సక్కె మాడి
మించు నీముద్దుపలుకుల • మించుఁబోడి
సంతసం పెట్టుమా యొక్క • సారి నన్ను॥

చ॥ ప్రసవశరానురాగతిమి
రం బడి నా నడిజవ్వనం బనర్
బొసఁగెడి పంకజాకరము
మూకొని మూసెను లోచనాబ్జముల్
హాసములోడి కెంబెదవి
దన్ను నవాతపరాగ మీ నమం
జసనరసీరుహాంబులకు
సంధిలఁ జేసి ముదంబు జూపుమా॥

సీ॥ విరులబంతులఁ గొన్ని • విసరిన యప్పుడు
చెలువంపుఁబూదోట • దలఁచినాఁడ
విరులబంతులఁ గొన్ని • విసరిన యప్పుడు
విరితీవగీము భా•వించినాఁడ
విరులబంతులఁ గొన్ని • విసరిన యప్పుడు
పలుతెఱంగుల తావి • దలఁచినాఁడ
విరులబంతులఁ గొన్ని • విసరిన యప్పుడు
తలిమంపు దలివమ్ము • దలఁచినాఁడ

గీ॥ విరులబంతుల నొక రెంటి • విసరి నవుడు
తరుణిరో నిన్ను హృదయాన • నరసినాఁడ
విరులబంతుల నైదింటి • విసరి నవుడు
స్మరశరానల మార్పంగ • నరసినాఁడ॥

గీ॥ సుదతి నీ మడి తేనియ • సోనలందు
స్నాన మొనరించి యాచమ•నంబు జేసి
బయలు పడినను గాని నా • వదలి బయలు
వెడలి పోదమ్మ యీ వెడ•వింటిగ్రహము॥

చ॥ ఇరువుర మొక్కగేహమున
నేకత ముండి మనంబు దీరఁగా
సరసము లాడఁ గల్గు టది
సాగునొ సాగదో యైన నెన్నఁడో
పరిపరిభంగులన్ మనసు
వారుచు నున్నది యొక్కచోట ని
బ్బరముగ నిల్వ దేమియు ను
పాయము తోఁచ ది దేమిచిత్రమో॥

ఇట్లు
నీ ప్రియసఖుండు,
మాధవశర్మ".

గీ॥ ఇతని కనురాగభరము జనించె నింక
నేమి చెప్పిన విన కుండు నే యితండు
మఱల నొకజాబు వ్రాసి నంబర మెలర్పఁ
బంపెదనుగాక యిప్పు డవ్వాని కేను॥

గీ॥ అంచు నుత్తర మొందు లిఖించి యిచ్చి
యెన్నగాఁ బండి లలి గుబాళించు మావి
పండు లప్పోరగానికి రెం సంగి
పంపె నమ్మాయలాడి యవ్వానికడకు॥

చ॥ పఱుగునఁ బోయి బాలకుఁడు
బంధురచంద్రశిలావితర్దికో
పరితల మున్న మాధవుని
పజ్జకుఁ జేరుచు నాపె బంపు ను
త్తర మిడి యేఁగ నెంతయు ము
దంబు భయంబు హృదంబుజంబునన్
బోరిపోరిఁ గ్రమ్మ నుత్తరము
నున్ బఠియింపఁగఁ జొచ్చె నిట్టులన్॥

గీ॥ అతనుసామ్రాజ్యవైభవసతతు లైన
మాధవార్యోత్తమునకు మీ మధురవాణి
వేలుగా నమస్కృతులు గావించి చేయు
విన్నపమ్ములు సర్వమ్ము విజయ మనఘ॥

చ॥ తమరు లిఖించు లేఖ పత్రిమ
దంబున నేఁ బఠియించితిన్ నుఁడీ
తమ మది గోరికల్ గనిన
దానను నుండి కరంబు నట్టులే
తమకము మీఱ నేకతపు
తావున నచ్చెరు వొప్ప ముచ్చటల్
తమకడ నుండి యాడుచు మె
లంగుట కోరిక నుండి నాకునున్॥

గీ॥ చంద్రికాసాంద్ర మయి భూపుఁరంధ్రి వెలయ
మేలిబంగరుడాల్ హొయల్ మీఱునాదు
తళుకుమగరాలమేడకు దమరు రండు
సరససల్లాపములఁ బొద్దు జరుప వచ్చు॥

ఇట్లు
తమ ప్రియురాలు,
మధురవాణి."

చ॥ ఇటు బఠియించి మాధవుఁ డ
హీనరుచిప్రథితాంబరంబులున్
స్ఫుటతరశాతకుంభకృత
భూషణజాలము బద్మరాగసం

ఘటితవ్రావతంసకయు
గంబు తుషాకరరేఖకాకనత్
కటకయుగంబు దాల్చికొని
గ్రిక్కున నచ్చెలిమేడకుఁ జనెన్॥

మ॥ చని బాలాతపరాగబంధురశిలా
స్ఫారపఘాణంబు సం
దునఁ దా నిల్వ వఘూస్తనానుగతక
స్తూరీమహావాననా
ఘన మై కాంచనమల్లికాదిసుమశృం
గారంబు నై మేడలోఁ
గనుపట్టెఁ మృదుతల్ప మొక్కటి గనం
గఁ జాలమార్గంబునఁ॥

ఉ॥ అక్కడి పద్మరాగరుచు
లక్కడి సూనవితానసౌరభం
బక్కడి వల్లకీనినద
మక్కడి నూతనహీరసంచయం
బక్కడి కామినీమణిన
మంచితనూపురమంజునిక్వణం
బక్కడి బంధురాగరులు
నప్పడ లోనికి నీడ్చె నాతనిఁ॥

ఉ॥ అన్నళినాయతాక్షుఁడు క
రాంగుళి సన్నిహితాంగుళీయరా
జన్నవరత్నరాజిరుచి
సంచయ మంతట సౌధరాజరా
జన్నవరత్నరాజిరుచి
సంగత మై కడు వింతరంగు లీ
న న్నగిపోయి మేడపయి
నట దిరుగాడుచు నుండె నయ్యెడన్॥

సీ॥ మల్లెమొల్లల నవ్వు • తెల్లందనమ్ము ధి
క్కారమ్ము సలుపు లం•గా బిగించి
లావుచెందొవపని • తీవ కేళ్ళివల నున్న
కావిపన్నియ రవి•కం దొడంగి
చిన్నిగాడ్పులు వీచఁ • జెలరేఁగు ములుగు వ
య్యెద గుబ్బచన్నుదో•యిం ధరించి
మొనలేని మగరాల • పని గొన్న వన్నె వి
న్నాణెంపు జన్ని యొ•డ్డాణ మూని

గీ॥ జంబు మానికముల తాప•డంబు గల్గి
పొలుపు గళ లీను జాళువా•బొమ్మ పోల్కి
మివ్వుల బిత్తరిచూపుల • మించి వచ్చె
మంజులాంబుజపాణి య•మ్మధురవాణి॥

చ॥ నిజపదనూపురంబులు ధ్వ
నించఁగ ఘల్లనం గాలిగజ్జెలుఁగా
గజగమనంబుతో నతని
కై చని పయ్యెద యొత్తు నెల్లఁగన్
భుజమునఁ గొట్టి యాపలికి
బోవఁగ మాధవుఁ డామె వెంట న
క్కజముగఁ బోయి కోకకొన
గ్రిక్కునఁ బట్టి వదించె నిట్టులన్॥
సీ॥ పలుకప్ప గిల్కుటం॥ దెలుఁమోవ నొకవరి
నృత్యవైఖరి నొన॥రించ రాదె
ముద్దు లొలుకఁగఁ బల్కు॥ పురుడించి తీయని
పాటనవ్వియు॥ మీటరాదె
వినిపించి హాయి హా॥ యనిపించఁగా మించు
పాటల నందందు॥ బాడరాదె
పరమభక్తిని బూజ॥ జరపుచు సజ్జనకు
నీరాజనంబులం॥ దిప్పరాదె
గీ॥ అంకమునఁ జేరి ముచ్చట॥ లాడరాదె
అతనుసౌఖ్యమ్ము లెన్నియు॥ నమర కున్న
బాల యీాలీల నేల నా॥ మ్రోల నిలచి
పయ్యెదన్ విదలించి యా॥ వలికిబోవ॥

చ॥ అనుచుఁ గటాలునం దిరిగి
యట్టులనే విరిసెజ్జపజ్జ కా
తనిఁ గొనిపోయి నిల్పి కర
తామరసంబున సెజ్జ దట్టి చం
గున నెగురంగఁ దత్కుకొను
గుచ్ఛము లొక్కటఁ జింది తద్వనా
మణి తను సాది యాయువతి
మాజులతోఁ వచియించె వానికిన్॥

గీ॥ మాధవుం డది గాంచి యమ్మగువ నరసి
మందహాసమునన్ మించి • మదకరీంద్ర
యాన భవదుపాంతంబున • నమరు నట్టి
ప్రసవగుచ్ఛంబు లిమ్మని • పాన్పు నెగసె॥

ఉ॥ జక్కవపక్కు లొక్కయెడ
సాఁగుచుఁ జిక్కని ముక్కులన్ గదుర్
నిక్కఁగఁ జేసి మేల్కొనియె
నిస్తులతన్ భ్రమరీప్రకాండముల్
చక్కలిగింతలన్ బొసఁగ
సాఁగెను బాకజ మందు సౌరభం
బెక్కువ యై జనించె ముద
మెంతయు నుద్భవ మయ్యె వారికిన్।

చ॥ నటన్మ మట్టఁ గపోతమిథు
నం బొనరించెఁ బదద్వయోల్లసత్
కటకచయంబు లెంతయు ము
దం బొసఁగన్ మధునాదవైఖరిన్
దిటముగఁ గైరవంబు లవి
తేజము వాయ నభస్స్థలంబు వి
స్ఫుటతరశాంత మూన నెఱు
ఫున్ దొలిదిక్కుఁ ఘటించు సంతసున్॥

చ॥ కలువలజేనిమండలము
గాంచఁగ ముత్తైపుగ్రోవ వర్షమున్
జలధరమున్ విదృంభణము
నన్ గురిపించ నభఃప్రదేశమున్
జలనము సంద సందముగ
సారసముల్ దనతోడ నాడఁగన్
బళిరె మయూర మొందు సట
నం బొనరించెను గోర్కెఁ బెంపునన్॥

చ॥ కలువలజేనిమండలము
గాంతులఁ బాయ మెఱుంగుదీవయున్
గళల దొలంగ వర్ష ముదు
గన్ జెఱుకాల్వలు వృద్ధిగాఁగ నా

శ్రీ

ప్పలరఁగఁ గాంతిమించు నెగు [illegible]
రాకులకుఁ మిసిమిచ్చు విద్రుమా
వళి కట విభ్రమం బెనఁగ
బాపురె తచ్ఛ్రి యా వె నాట్యముఁ।
చ॥ సురతమహోత్సవంపు సొగ
సుఁ సుఖముఁ గ్రహించి తృప్తిమై
విరితలివమ్ము డిగ్గి యట
వెల్గెదు సిర్మితహార వారబం
ధురకనకాననంబులకు
దోటుత్రివడఁ దమ పాదముల్ కరం
బరిగిరి దాన గూర్చెనిరి
హస్తము హస్తమునందు జేర్చుచుఁ।
చ॥ ఇది మొద లీవు నఁ విడి మ
మెచ్చుటికిం జన నంచు నొట్టు పె
ట్టెదవొ మదాత్మ కెంతయు ఘ
టించెదు నుమ్మి సఖా ప్రమోద మి
య్యది గ్రహియించి మా జనక
య ట్లొనరించుమి యన్న మాధవుం
డది విని చెప్పసాఁగె నట
నా పెకరంబుఁ గరంబు జేర్చుచుఁ।

గీ॥ పారస్థాత్మ త్వదీయము • నోరథంబు
తీరు నంతటివఱకు నే • స్త్రీ మొగంబు
జూడ నిది నిశ్చయంబు వే • యాడ నేల
కలదె నీకన్న జాణ జ • గంబు నందు॥

చ॥ దినదిన మీరు మేడ కరు
దెంచుడు రేవు సువర్ణ కర్ణభూ
షణములు మల్లికాగరును
జందురుకావిశాలుఁ జెంగుచీరలుఁ
మఁణివలయపవిత్ర రాజి పవిత్ర
మానవినిర్మలహీర వారముల్
గొని దయసేయుఁడీ యుచటఁ
గూర్మి మెయిఁ సుఖయించఁగా నగుఁ॥

గీ॥ భూషణంబుల కేమి జాం • బూనదంపు
జేలముల కేమి మణికంక • ణాల కేమి
యంగరాగాదులకు నేమి • హా పరస్ప
రానురాగంబు గల్గిన • నన్ని రానె॥

గీ॥ పొలఁతిమిన్నరో యింక నేఁ • బోయి వత్తు
మఱువబోకుమ నన్ను నీ • మది దలంప
నీవు చెప్పిన యట్లె య • న్నింటిఁ దెత్తు
ననుచు నుడి మాధవుండు దా • నరుగుదెంచె॥

చ॥ పొలఁతియు వానిఁ బంపి తలు
　　పుల్ కిటికీలను మూసివైచి ది
వ్వెల సవరించి మించి యతి
　　వేగమునన్ విరిపాన్పు డిగ్గి మైఁ
దళతళ లాడు భూషణవి
　　తానములన్ దగుచోట దాఁచి పూ
వులతలిపమ్ముఁన న్నిదుర
　　బోవ మొదల్కొనె మిన్నటమ్ముగన్॥

చ॥ తెలతెల వాఱెఁ దూర్పుదెస
　　తేజము వాసెను దారకావళుల్
వెలవెల బాఱె దివ్వెలును
　　వీవఁగ సాఁగెఁ బ్రభాతమారుతం
బులు విహగావళుల్ వెడలి
　　మ్రోయఁగఁ జొచ్చె పదాయుధంబు లు
ద్ధళగతి మ్రోయసాఁగెఁ బ్రమ
　　దంబు కరంబు వహించి యంతలోన్॥

సీ॥ కలకల నవ్వ జ•క్కవపక్కితుటుములు
　　గొల్లున నేడ్వ జ•కోరకములు
కలకల నవ్వంగఁ • గంజాతపుంజముల్
　　ప్రమదంబు వాయుఁగఁ • గుముదవితతి

కలకల నవ్వ ది•క్కామినీవారితంబు
మిన్నులఁ జెలింపఁగా • మివ్రిజారి
కలకల నవ్వ ది•క్కామినీధవముఖుల్
క్రొత్త కోడండ్రు సం•కోచ మంద

గీ॥ సకలకలుషవిదారణ•చాతురీధు
రీణవేదవిజ్ఞానసమ•ర్పితమహార్ఘ్య
జలకణానుకరుండు త•చ్చండకరుఁడు
గగనతలమునఁ దోఁచెఁ బ్రా•గ్భాగమందు॥

గీ॥ చెలువ గృహకృత్యములఁ దీర్చి • శ్రీఘుసరణి
మర్దనవిరాజమానభో•జన మొనర్చి
కొంతకాలంబు నిదురించి • యంత లేచి
సంజరాగంబు పైకొను • సమయమందు॥

సీ॥ ఇమ్ముగఁ జుట్టి పీ•ఠమ్మునం బొసగించి
వైదూర్యమయహేమ•భాజనమున
చిగురుగెంగేల జ•క్కఁగఁ జేసి మధుసార
ఘాటోపనూనవ•య్యాతలంబు
ముందు పీఠంబున • యుందుంచెఁ గాస్తూరి
కాదివస్త్రాల్లన•దగరుపేటి
అల్లనల్లన వీవ • నవకాశముగఁ దీర్చె
తయ్యాలలోపరి•చామరంబు

గీ॥ సాంద్రరుచ్యసమానజా • జ్వల్యమాన
రత్నసంచయదీపికా • రాజి యాప
చొక్కపుం గది గోడల • నక్కజముగ
వెలుఁగఁగాఁ జేసెఁబ్రియురాక • దలఁచికొనుచు॥
సీ॥ పిల్లవాయువు లల్ల • నల్లన వీవంగఁ
జెలరేఁగు గొంజాయ • చీర గట్టి
మైదువన్నియలఁ బె • న్నారు బనారసు
కలువపూవుల కంచు • కంబు దొడఁగి
తగ గుబాళించెడు • మృగనాభిపంకంబు
పునుగుజవ్వాది మై • పూఁత బూసి
తళుకొత్తు నత్తావి • దులకించు మల్లియ
మొల్లలం జెన్నువా • టిల్ల దుఱిమి
గీ॥ వజ్రవైడూర్యమరకత • పద్మరాగ
రత్నసంచయఘటనావి • రాజమాన
శాతకుంభవినిర్మితా • సనము నందు
పొలఁతి గూర్చొనెఁ గేలఁ గ • పోల మూఁది॥
ఉ॥ పాదనినాదముల్ విన గు
బాలున ముంగడ కేఁగుచుఁ జెవుల్
దాఁ దిలకించి మెల్లమెడ
లం బ్రియుఁ గానక యుంట జేసి ,,రా

లేదె ప్రియుండు! కారణము
లేదె! మ ... ందుల ... న దుర్గుణం
...చినవాఁడో నాపయిన
నే మిక్కి యాలన మేల చేసెదఁ॥
శా॥ ప్రగీతంబుల విందు నృత్తములఁ దా
నీక్షించు చున్నాఁడో! యిం
కే గోష్ఠిం ... చికించు చుండెనో మఱే
యే సౌఖ్యముల్ గొంచు స్త్రీ
యాగారం బనమా... యే మఱచెనో
యయ్యయ్యో నాపైన నే
లాఁ గోపంబు వహించినాఁడో సుఖ మం
దం దల్చెఁడో నాయెడఁ॥
గీ॥ నాపొడం బోలు చక్కదనంబు వంబు
గాంచి యదిచాల కేకల • కంఠ వజ్ర
జేరినాఁ డొక్క ... న్నికఁ • జేరరాఁడొ
యేమి కా నున్నదో నాకు • నేమి గతియొ॥
గీ॥ పగలు నాదెపుటుఁ దె మ్మ • నంగ వలఁడు
మదిని సంకోచ మందెనో • మాయలాడి
యనుచు స న్నించినాఁడొ యీ • దినమునింత
పొద్దు బోయిన రాఁడేమి • పొలుపు బుట్ట॥

మ॥ వరకార్యంబుల నెన్నియో కొలుత స
ల్పం జాలుటం జేసి య
ప్రకమేశుండు దయార్ద్రభావమున సౌ
భాగ్యాలయం బైన యీ
వరజన్మంబిడ సర్వసౌఖ్యములఁ జెం
దఁ రా దొకో? మత్ప్రియా!
చిరమా నూతనయావనంబు సుమనో
ధీరత్వముల్ నిత్యమా॥

మ॥ కరముల్ గన్నులు దీప్పి భావము లెఱుం
గఁ జేయఁగా నిన్ని వా
నరముల్ పట్టెను నేఁడుగా టొరకె ని
చ్చఁ ముచ్చ టాడంగ ని
క్కరణిఁ జేఁయను నల్కఁబూన మరలఁ
గాలంబు చేకూరునా
చిరమా నూతనయావనంబు సుమనో
ధీరత్వముల్ నిత్యమా॥

మ॥ పరివేష మ్మొసఁగఁ బయోధర మటఁ
వ్యాపించ నౌ నంతదాఁ
క రసాసక్తియె కాని యేకరము వం
కఁ జూడఁగాఁ బోదు నీ

వగస్కం జేరఁగ నీయవా యిపుడునన్
జాలింపవా యల్కలన్
బిరమా నూతనయౌవనంబు సుమనో
ధీరత్వముల్ నిత్యమా॥

మ॥ పరిసన్ మాటలఁ దొంగిపా కొదవు నీ
పదంబుసం నాటినన్
వరయున్ దేహము సంతటన్ వణఁకు నిం
దన్ బోలు విబపిథా
ధరమున్ గాంతులఁ బాయు వన్నెడ గిహో
త్సాహంబు నీ డల్కయం
తిరమా నూతనయౌవనంబు సుమనో
ధీరత్వమున్ నిత్యమా॥

మ॥ పరసం బౌ నజీవనంబు గడునన్
జాతత్వముం బోయి య
జ్జర పైకొన్న లతాంతతల్పశయనో
త్సాహంబు వాటిల్లి య
కల్కఱున్ వచ్చునె నేఁడు నీయలుక యిం
కన్ రావ దేలా ప్రియా!
తిరమా నూతనయౌవనంబు సుమనో
ధీరత్వముల్ నిత్యమా॥

ఉ॥ అక్కట రాయబారమున
కా యసుదెంచెడివారె వారు నా
కెక్కడ పోవువా రెవ ర
టే దొరుకన్ బనుపంగ వానికిన్
దక్కులు లేక నాగతి వి
డంబముగా వచియించువారె నా
కెక్కరణిన్ బ్రియున్ బిలువ
నిచ్చటి కాలేఁపు నేఁగుదేరమిన్।

చ॥ చిలుకు చిలుక్కనన్ బాడుచు
చున్ బలుకులఁ గల్ల పెట్టుచున్
బలుసు మేనిపైఁ బలుగు
వాలుచు నాయెద ఘూము లేటికిన్
జరపెద ప్రాయి నీరదగ
ణంబులఁ నీగతి నూలుచుం బరం
పరలుగ మేన నాటి వెన
మద్ప్రియునిన్ గొనితెమ్ము మన్మథా॥

గీ॥ మాధురీడంబరక్రమ•మంజువాక్య
జాతరచనాధురంధర•నమదశారి
కీరకలకంఠపారావ•తారవములఁ
బంచి ప్రియుఁ గలిగించు మో•పంచబాణ॥"

మ॥ నగల్బుఁ నానావిధములుఁ బ్రియుండు గాని మ
ర్త్యాఁ డెంతయుఁ గాద్భుతై
వఁగ రా కుంటుటఁ జేసి పాతున దంబ
దఁ లేక పూవింటి బం
సెగకుఁ సైఁచఁగ లేక యువ్విధమునఁ
శాంతింపఁగాఁ జొచ్చె న
ద్భుతుఁ గేలుఁ బంపెమిన్నఁ బ్రియుని
దుఃఖాంతరంగస్థితిఁ॥
గీ॥ అచట మాధవుఁ డరిమిఁ దాను రాగ
భరితుఁ డయి నాఁడు నొందు నవసమలు గల్గ
నాలసం బాట కాన్తలోఁ జాలు చింత
పొంది యాఁశిఁ దలపోయ నొకపలు పల్కె
మ॥ తనకుం జేరువ జనించి దాయఁగఁ బ్రమో
దం బంద కాచాతుఁ
ఘనతం జూపుచు మచ్చిక చెలి సం
కాశంబునఁ జేసిన
వనితంబుం ధనముల్ సుభూషలును స
ద్వైశ్వర్యముల్ నిచ్చుచో
జనముల్ గావె మహాటవిస్థలుపరా
జచ్చంద్రికావైఖరిఁ॥

మ॥ ఘనముక్తాఫలసత్స్వభావవినయా,
కాలాగళాసారముఁ
గని యుద్వేగఁ బయోధరానుగమముఁ
గాంక్షించ ధీ శైలక
మ్మని స్థాయిం ... నాతి ... ని యొడ స
...శ్వర్యముల్ నిప్పిరో
జనముల్ గాన మహాటవీస్థలవిరా
జచ్ఛంద్రికా వైఖరీ।

మ॥ ఘన ... లాగతిఁ దారకాచయము లా
కాశంబునన్ ... హ్నముల్
జనఁ జేయంగ విజృంభణ మ్మనుభవిం
చన్ జేతఁ గా ...
గనులన్ నీరదమార్గమున్ వడకఁగాఁ
గార్యంబు గావించి బా
ధను మాన్పం గల నాతి ... నిముడను
ద్యల్లింపదల్ నిప్పిరో
జనముల్ గాన మహాట...స్థలవిరా
జచ్ఛంద్రికా వైఖరీ।

మ॥ తను ... లావరిజృంభణమ్మున మహా
ద్యద్ద్యాతి ... వర్గికా

తనుదాహం బాపఁగఁ బయోఘటము హ
స్త్రం బూనుచుం బ్రక్కో
మ్మను నా మణి చెంత లేనియెడ న
న్నైశ్వర్యముల్ నిష్ప్రియో
జనముల్ గానె మహాటవీస్థలవిరా
జచ్చంద్రికా వైఖరీ ।

మ॥ తనువంటాతవిశేషజాడ్యకలనా
ఫ్యంపంబు గావించఁగా
వనజాద్యౌషధిసంచయం బొసఁగిసఁగ
బాలింపవే యన్నచో
వనితం బుష్పపు లూను కాంతి జనదే
నైశ్వర్యముల్ నిష్ప్రియో
జనముల్ గానె మహాటవీస్థలవిరా
జచ్చంద్రికావైఖరీ ।

మ॥ లవ మాలన్యము సేయునాఁడు ప్రియుఁ డే
లా రాఁడు నేఁ డంచు ఫ
స్నవుచుం ద్వారముఖంబు జేరి నిజమి
త్రాన్వేషణాయత్త యూ
వువుఁజోడిం దరిఁ జేరఁ బట్టి విరిపా
న్పుం జాయఁగాఁ గల్గు మా

సవ్రజన్మం బదిగాక వే ~కని జ
న్మం గా న సార్థం పలన్॥

వ॥ లిదనంతరంబు

సీ॥ నీహారవారడిం • సీర తిరస్కార
ఘాతమ్ములగు చేలంముల్ ధరించి
నవమల్లికాకాంచనలంతాంతదామసం
దోహమ్ములురమునం • దు ధరించి
మణిగణాభాయిమాన కాంచనవల
యమ్ముల ముంజేత • నమరఁ జేసి
పంచవర్ణ వస్త్రభా • భరణ మ్ము హొళిం గు
బాళించు చేతిను • మాలఁ బూని
బాలవావాలి మాటాను • సైకి లెక్క
చేత సారెకు ముంటికా • శృంగరావ
ముల్ పొసర్చుచు నేతెంచెఁ • బొలు పలర్ప
మధురవాణిగేహమున క • మ్మాధవుండు॥

చ॥ కలకల నవ్వుచుం గొనబు
గాను నొయ్యారము మీఱఁ దిప్పుచున్
చలువవు టుత్తరీయమును
సారెకు నట్టిటు దిప్పుచుం జవం

బలరఁగ నేఁగుదెంచు ప్రియు
నారసి ముందటికేఁగి యిట్లుగాఁ
బలుకఁగఁ జొచ్చె సమ్మధుర
వాణి చొకాటపుముద్దుపల్కులన్।

ఉ। అలనమిల చేసితి వ
మ్మా దయ తప్పనో నాపయిన్ మరే
బాలిక స్పైన నేఁగనో గు
బాలున నీమది యట్లుగాక నా
ప్రై లవమూఁగిహామ్ము నను
శాసి [illegible]లంగితో యింతకాలమున్
[illegible]
[illegible]ఁచ [illegible]ఁగట నాదరింపవే।

చ। చెలువరో [illegible] [illegible]టులఁ
చేసితి [illegible] [illegible] [illegible]కు నేర్
చెలువను [illegible]యలేదు నిను
జేరక యుంటకు గారణంబునన్
గల దట నాదు మోవిదతి
గ్గలె నొకా నొక చిన్నగంటు నిం
దులకయి యాలపం [illegible]టులఁ
దొందర బెందెడ వేల వంద రా।

గీ॥ ప్రియుడైన పోవఁ గొరుగింటి • రామచిలుక
కలచెనో గోర గిరంగఁ • గంటె నాకొ
ముద్దుకెమ్మోవిపజ్జని • ప్పొల్కి నింత
గాయ గలుగంగ జేసి ని • క్కంబు సెప్పుము॥

చ॥ పొరుగుఁ గెంపుగంటిచెలి
ముద్దులు గుల్కఁగ నాఁడు పల్కు ల
బ్బురముగఁ దోఁచ నా కటకఁ
బోయితి వీనులవిందువల్కు లా
నరసఁపుబల్కులన్ వినిపి
సంతసముం ధరియించ లేక మం
దం కరుదెంచి నెమ్మొగము
నన్ వెలుగ ముంచఁగఁ జేసి నిల్చితే॥

చ॥ సరిసరి కెంపుగంటిచెలి
సంగతిఁ గోరి తెరెయుపద్మముం
జొరబడి దానినెమ్మొగము
జేరిలికిఁ బోయి యనారవంబునన్
గొట్టిన గంటులన్ బడిన
గుర్తులఁ గైకొని వచ్చినావు వ
హ్వారె యిది యేమి నీకు తగ
వా వినువార్కగువారుగా ప్రియా॥

సీ॥ కొమ్మరో ఘుమ్మను మ్మని • కమ్మతావు
లిమ్ముగా విరజిమ్మి ముంచ • మ్ముసంగు
లలితమ్ముగనాభిషేకమ్ము • నలదికొమ్మ
తెమ్మ నెమ్మేన బూయంగ • నెమ్మి నమ్మ॥

చ॥ తిరుగన గొంపకంటి నాని
యుంటికి బోయి ప్రియ స్వర్గలక్ష్మిగా
జరవిహవేళ నాలసము
సంగతి దోచదు గాని సొగ యు
బ్బిర మది నామెచేర నిలువ
బుట్టిన యెక్కడ [illegible] కొందరల
పరసిరుహాక్షు యాలసము
సైచుము యింక నాలుగంటలన్॥

సీ॥ చెలువపుంబాట నాగిరవ • జేసినాడ
నా గృహమునకు బాపిన • యప్పు జేసు
సంతసం బారి యుల్లాసంబు జేసి
నాడ నింతకు నీ వింత • పాడి యౌనె॥

సీ॥ చాలుచాలు నిట్టి మాటలు • చాలు సఖుడ
ప్రేమ యుండిన రా కుందు • వే గృహంబు
వంక జూడక యుందువే • యింక నేల
సిగ్గు విడనాడి చెంద నీ • వెంత సుఖము॥

చ॥ పలుక సహింప నేల మగు
వా సుమబాణుఁడు మించి వాడివూ
ములుకుల నాఁటువాఁడు కటి
బోయినచో మఱి రాని యౌవనం
బులు నెఱి నిట్టులుండ విటుఁ
బోయిన లేఁ మవంబురాని దీ
యలుకల నోమతం దమక
మారున కౌఁగిట నాదరింపవే॥

చ॥ వకియ వచింప నేమిటికి
చా లిఁక జాణతనంపుమాట లే
నిఁక సహియింపలేను నను
నేమి యొనర్చిన నమ్మతంబె యూ
రక నిను వీడలేను వడి
రా పయింబడి ముద్దుగొంచు నీ
డక నిను సౌఖ్యపుం గవుఁగి
టఁగ గ్రహియించెద నంచుఁ జెప్పుచున్॥

గీ॥ మాధవుఁడు మెల్ల మెల్లంగ • మధురవాణి
దరికి జేరుచుఁ జైఁబడి • యురమునందు
నురము నొత్తుచు ముద్దాడ • వరలె నవ్వ
గామెయును నమ్మతించె నం•య్యాతె పేమ॥

గీ॥ పైన దిగ్వ్యధ న వ్వరి • పాన్పు జేరి
యిచ్ఛ దీరఁగఁ గ్రీడించి • యెన్నటికిని
నొకరి నొక్కరు వీడక • యుండు నట్లు
బాస లొనరించి యరిగి రా • వాసములకు॥

ఉ॥ ఆదిన మాది నేటికిఁ బ్రి
యంబున వార లనంతభోగభా
గ్యోదయు లౌచు నొక్కరి న
నొక్కరు వీడక ప్రేమయుగ్మ జనం
గాఁ దనరారువారలు సు
ఖంబు యశంబు నయంబు డంబు నొం
దే దయ నిచ్చుఁగాక పర
మేశుఁడు వీరల వృద్ధి గోరుచుం॥

ఉ॥ ప్రేమ యనంగ నెంతటిదొ
వీరల యీ చరితంబు విన్న య
ప్డే మది గోచరం బగును
వీడక యీగతి నొప్పియారు నీ
ప్రేమ దొలంగ నట్టి పసి
పిల్లలఁ జేర్చి వివాహ మంచు న
య్యో మన హిందుదేశమున
నంతకు నంతకు బాడు సేయు ధీ

రామరనాథు లిద్ది విడ
  నాడి తగఁగావఁయ సంది యెట్టిదో
పేర్మి యువంగ నెట్టిదో ల
  భించెడు భర్త గ్రహించు నప్పుడే
తాము వివాహముఁ జరపి
  తప్పక వృద్ధ ఘటింత్రు గాక హిం
దూమహనీయదేశమునఁ
  ద్రోయక యుందురు గాక పిల్లలఁ
గాముల పాలిటఁ మనవి
  గావము నెంతురు గాక నాయెడఁ
దానుస మంద కిం చెనఁగ
  తప్పులఁ బ్రోతురు గాక దీనులఁ!

10524